

AKADEMİK YUSUF MƏMMƏDLİYEVİN YUBİLİYİNƏ HƏSR OLUNMUŞ VIDEOÇARXLAR HAZIRLANDI

Bakı Şəhər Mədəniyyət Baş İdarəsinin Yasamal rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemində (MKS) M.Ş. Vəzəh adına Mərkəzi Kitabxanası böyük kimyaçı-alim, akademik Yusuf Məmmədlıyev 120 illik yubileyi ilə əlaqədar «Elmə həsr olunmuş ömrü» və «Tarixə yazılan ömrü» adlı silsilə videoçarxlar hazırlandı.

Videoçarxlarda Ulu Öndər Heydər Əliyev, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın dünya şöhrətli kimyaçı-alim Yusuf Məmmədlıyev haqqında sözləri verilib.

Unvanlı Lider Heydər Əliyev, görkəmli kimyaçı-alim, akademik Yusuf Məmmədlıyev 90 illik yubileyinə iştirak etmiş və niqə söyləmiş. Ulu Öndər alimin heykəlinin açılış mərasimində iştirak etmək üçün elmi xidmətlərinə daim yüksək qiymətləndirmişdir. O, Respublika Sarayında (həzrətdə Heydər Əliyev Sarayı) püşində qeyd etmişdir: «Akademik Yusuf Məmmədlıyev elmi xatşangın böyük ıxtıralara, yeni elmi konsepsiyalarına, əsərlərin yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Onun ıxtıraları, elmi tapırırları, fikirləri Azərbaycanın nəf kimyaş sayəsində böyük inqilab yarmışdır. Azərbaycan elminin ən yüksək zirvəsində duran bir alim kimi, şəxs kimi Yusuf Məmmədlıyev respublika elminin bütün sahələrinin inkişaf etdirilmasində xidmətlər göstərmişdir. Onun bu xidmətləri unudulmur və bu gün də, gələcəkdə də yad ediləcəkdir».

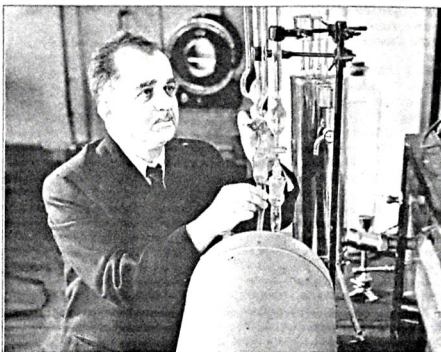
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev akademik Yusuf Məmmədlıyev 28 fevral 2005-ci il tarixində «Yusif Məmmədlıyev 100 illik yubileyi haqqında» və 5 iyul 2025-ci il tarixində «Akademik Yusuf Məmmədlıyev 120 illiyinin qeyd edilməsi haqqında» sərəncamlar imzalamışdır.

Prezident İlham Əliyev 2006-cı il 21 dekabr tarixində Ordubad şəhərində akademik Y. Məmmədlıyevin ev muzeyində Fəxri Ziyarət

çılar kitabında yazmışdır: «Mən çox şadam ki, mənim Sərəncamımla Azərbaycanın və dünyanın elm tarixində böyük rolunu alan alimin elm və mənəvi irsinin öyrənilməsinə yeni tokan verilmisdir».

2006-cı ildə Parisdə YUNESKO-nun iqamətgahında görkəmli Azərbaycan alimi akademik Yusuf Məmmədlıyev anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş təntənəli mərasim keçirilmişdir. Tədbirdə qışx ıdarak Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva qeyd etmişdir: «Yusif Məmmədlıyev 100 illik yubileyini YUNESKO-nun təqviminə salınması onun elmi fəaliyyətinə verilən yüksək qiymətdir. Y. Məmmədlıyev sanki bir ömrüdə bir neçə həyat yaşayıb. İlk növbədə, bu istedadlı alim tədqiqatçı heyatıdır. O, Azərbaycan üzvi kimya məktəbinin əsasını qoyub. Onun adı neft elmi və neftə aid olan elmi sahələrlə sıbağlıdır. Ölkəmizin ən böyük sərənlərindən olan neft, sanki, bu insana öz sirlərini açmağa qərar vermiş, onun tükənmiş enerji mənbəyinə çevrilmişdir. Biz Yusuf Məmmədlıyevin hər hansı tədqiqatına nəzarə etsəq, orada hələ bir sözə rast gəlik: ilk dəfə. Ona görə də təsadüf deyil ki, bütün dünya Y. Məmmədlıyevə sanballı tədqiqatçı və novator kimi tanıyır. Biz indi dəyə bilirik ki, görkəmli Azərbaycan alimi YUNESKO-nun ideyalarına xidmət edib».

«Elmə həsr olunmuş ömrü» adlı 1-ci videoçarxda akademik Y. Məmmədlıyevin heyat, elmi fəaliyyəti, dünya neft kimyası sahəsinin tarixinə qıfı hariflə yazılan ıxtıralar haqqında məlumat verilir.

İzləyicilərin diqqətinə çatdırılır ki, hələ 9-15 yaşlarında olarkən Yusuf Sərən bir filosofun Sadi, Hafız, Nizami Gəncəvi, Məhəmməd Füzuli, Firdovsi və Ömər Xayyamın bir çox əsərlərini oxumuşdur. Məktəbi bitirdikdən sonra Y. Məmmədlıyev əvvəl Bakı Ali Pedaqoji İnstitutunda (həzrətdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti) sonra isə təhsilini M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin kimya fakultetində davam etmişdir.

O, 1943-cü ildə professor, 1945-ci ildə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının (həzrətdə AMEA) akademiki, 1958-ci ildən isə SSR-i Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü olmuşdur.

Qeyd olunur ki, Y. Məmmədlıyev Azərbaycan neft kimyası sahəsinin əsasını qoymuşdur. Azərbaycan elminin böyük təşkilatçısı və cəfakəşi olmuşdur. Alim neftin və neft qazının katalitik emalı sahəsinə əvəzlənmə təhfiələr vermiş, Böyük Vətən müharibəsi illərində «Molotov kokteyli»ni və yüksək oktanlı benzini icad etmişdir.

Videoçarxda akademik Y. Məmmədlıyev Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının təsisçilərindən biri olduğu, 1947-1950 və 1958-1961-ci illərdə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının prezidenti seçilməsi haqqında izləyicilərə məlumat verilir.

Dahi alim Yusuf Məmmədlıyev Azərbaycan elminin böyük təşkilatçısı olmuşdur. Onun təşəbbüsü ilə Elmlər Akademiyasının yeni binası işə edilmiş (həzrətdə Akademiyasının «Şəhərciyi», Şərqşünaslıq İnstitutu, Əlyazmalar Fondu, Şamaxı Rəsədxanası yaradılmışdır. Ədəbiyyatda nizamışunalsıq istiqamətli inkişaf etməyə başlamışdır. Alim «Kitabi-Dədə Qorqud» داستانını ölkəmizdə dərinlən öyrənilməsi və Qobustan Qoruğunun yaradılması haqqında təşəbbüslər irəl şürmüşdür.

«Tarixə yazılan ömrü» adlı 2-ci videoçarxda alim elmin yüksək

təşkilatçısı kimi göstərilir. Bildirilir ki, Y. Məmmədlıyev Azərbaycanca dıxtəli elin sahələrinin inkişafına yorulmadan xidmət etmiş, onların dünyəvi elni məkanına xıxtmasına dəstək olmuş, alim və tələbələrin qayğı göstərmiş, Azərbaycan dıxtəli böyük önəm vermişdir.

Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə «Gülüstan» poemasını yazıqından sonra çoxlu təziqlərlə rastlaşmasını baxmayaraq Yusuf Məmmədlıyev onun cəsaratı müdafiə etmişdir.

Böyük alimimiz XX əsrin 30-cu illərində repressiyalara uğramış dövlət xadimlərinin övladlarını Elmlər Akademiyasında və Bakı Dövlət Universitetində işlə təmin etmişdir. O, Elmlər Akademiyasının vitse prezidenti Heydər Hüseynovun müstəqillik haqqında düşüncələrini daima dəstəkləyirdi və onun yazdığı kitabı qaba tövisə etmişdir.

Videoçarxda alimin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi və onun təfəlli də göstərilir. Qeyd edilir ki, görkəmli kimyaçı-alim müxtəlif illərdə «Elmin», «Qırmızı əmək bayrağı», «Şərəf nişanı» ordenlərinə, «Qafqazın müdafiəsinə görə», «1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində rəşadətli əməyə görə» medallarına, Stalin mükafatına və Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi adına layiq görülmüşdür.

Birinci videoçarx böyük alim Yusuf Məmmədlıyevin ən çox sevdidi dünya şöhrətli Xalq artisti Bülbülün və tanınmış opera müğənnisi Azər Rəzazadənin ifalarında Əsəl Zeynalilov «Ölkə» mahnısı ilə, ikinci videoçarx isə dahi bəstəkar, Xalq artisti Üzeyir Həbəylin «Koroğlu» operasının uvertürası və Müslüm Maqomayevin «Şah İsmayıl» operasının bir parça ilə müşayiət olunur.

Zəhra CƏBİYEVƏ,
Yasamal rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemində informasiya-texnologiyalar üzrə mütəxəssis.